

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ΄

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχιόμου 9

10 Ἀπριλίου 1883

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ.

Διήγημα.

Ἄλλην ἀδελφὴν δὲν εἶχομεν παρὰ μόνον τὴν Ἀννίῳ.

Ἦτον ἡ χαϊδευμένη τῆς μικρᾶς ἡμῶν οἰκογενείας καὶ τὴν ἡγαπῶμεν ὅλοι. Ἄλλ' ἀπ' ὅλους περισσότερον τὴν ἡγάπα ἡ μήτηρ μας. Εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον τῆς καὶ ἀπὸ ὅ,τι εἶχομεν ἔδιδε τὸ καλλίτερον εἰς ἐκείνην. Καὶ ἐνῷ ἡμᾶς μᾶς ἐνέδυνε χρησιμοποιοῦσα τὰ φορέματα τοῦ μακαρίτου πατρός μας, διὰ τὴν Ἀννίῳ ἡγόραζε συνήθως νέα.

Ὡς καὶ εἰς τὰ γράμματα δὲν τὴν ἐβίαζεν. Ἄν ἤθελεν, ἐπήγαιεν εἰς τὸ σχολεῖον, ἂν δὲν ἤθελεν, ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διὰ κανένα λόγον δὲν θὰ ἐπετρέπετο.

Ἐξαίρεσεις τοιαῦται ἔπρεπε, φυσικῶς τῷ λόγῳ, νὰ γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβεράς μεταξὺ παιδιῶν, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἤμεθα καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἐγνωρίζαμεν, ὅτι ἡ ἐνδόμυχος τῆς μητρὸς ἡμῶν στοργὴ διετέλει ἀδέκαστος καὶ ἴση πρὸς ὅλα τῆς τὰ τέκνα. Ἦμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξαίρεσεις ἐκεῖναι δὲν ἦσαν παρὰ μόνον ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις φειστικωτέρας τιμῆς εὐνοίας πρὸς τὸ μόνον τοῦ οἴκου μας κοράσιον. Καὶ ὅχι μόνον ἀνειχόμεθα τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις ἀγογγύστως, ἀλλὰ καὶ συνετελοῦμεν πρὸς αὐξήσιν αὐτῶν, ὅσον ἡδυνάμεθα.

Διότι ἡ Ἀννίῳ, ἐκτὸς ὅτι ἦτον ἡ μόνη μας ἀδελφὴ, ἦτο κατὰ δυστυχίαν ἀνέκαθεν καχεκτικὴ καὶ φιλάσθενος. Ἀκόμῃ καὶ αὐτὸς ὁ ὑστερότοκος τοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος, ὡς κοιλίᾳργατος, ἐδικαιοῦτο νὰ καρποῦται πλέον παντὸς ἄλλου τὰς μητρικὰς θωπείας, παρεχόμεναι τὰ δικαιώματά του εἰς τὴν ἀδελφὴν τὴν μὲν μᾶλλον ἀσμένως, καθόσον ἡ Ἀννίῳ οὔτε φιλόπρωτος οὔτε ὑπεροπτικὴ ἐγένετο διὰ τοῦτο.

Ἀπ' ἐναντίας ἦτο πολὺ προσηνὴς πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς ἡγάπα ὅλους μετὰ περιπαθείας. Καὶ — πρᾶγμα περίεργον — ἡ πρὸς ἡμᾶς τρυφερότης τοῦ κορασίου, ἀντὶ νὰ ἐλαττωταὶ προϊούσης τῆς ἀσθενείας του, ἀπεναντίας ἡὔξανε.

Ἐνθυμοῦμαι τοὺς μαύρους καὶ μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, καὶ τὰ καμαρωτὰ καὶ σμιγμένα τῆς ὀφρύδια, τὰ ὅποια ἐφαίνοντο τὸσφ μᾶλλον μελανότερα, ὅσφ ὠχρότερον ἐγένετο τὸ πρόσωπόν τῆς. Πρόσωπον ἐκ φύσεως ρευθῶδες καὶ μελαγχολικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τότε μόνον ἐπεχύνετο γλυκεῖα τις ἰλαρότης, ὅταν μᾶς ἐβλεπεν ὅλους συνηγμένους πλησίον τῆς.

Συνήθως ἐφύλαττεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν τῆς τοὺς καρπούς, οὓς αἱ γειτόνισσαι τῇ ἔφερον ὡς ἀρρωστικόν, καὶ τοὺς ἐμοίραζεν εἰς ἡμᾶς, ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε πάντοτε κρυφά. Διότι ἡ μήτηρ μας ἐθύμωνε, καὶ δὲν ἔστεργε νὰ καταδροχθίζωμεν ἡμεῖς ὅ,τι ἐπεθύμει νὰ εἶχε γευθῇ καὶ ἡ ἀσθενὴς τῆς κόρη.

Ἐν τούτοις ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀννίῳς ὁλονὲν ἐδεινοῦτο καὶ ὁλονὲν περισσότερον συνεκεντροῦντο περὶ αὐτὴν τῆς μητρὸς μας αἱ φροντίδες.

Ἀφ' οὗτο ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας, δὲν εἶχεν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας. Διότι ἐχέρησε πολὺ νέα καὶ ἐντρέπετο νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει εἰς πᾶσαν πολυτέκνον μητέρα. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπασεν ἡ Ἀννίῳ σπουδαίως εἰς τὸ στῤῥωμα, ἐβαλε τὴν ἐντροπὴν κατὰ μέρος.

Κάποιοι εἶχεν ἄλλοτε παρομοίαν ἀσθένειαν — ἔτρεχε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, πῶς ἐθεραπεύῃ. — Κάπου μία γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ἱατρικῆς δυνάμεως, — ἔσπευδε νὰ τὰ ἐξαγοράσῃ. — Κάποθεν ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τὸ ἐξωτερικόν, ἡ φημιζόμενος διὰ τὰς γνώσεις του, — δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀντίληψίν του : Οἱ διαβασμένοι, κατὰ τοὺς λαοὺς, εἶνε παντογνώσται. Καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα πτωχοῦ ὁδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.

Ὁ χονδρὸς τῆς συνοικίας κουρεὺς, αὐτὸς μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καὶ δικαιωματικῶς. Ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἱατρός ἐν τῇ περιφερείᾳ μας.

Ἀμα τὸν ἐβλεπον ἐγὼ ἔπρεπε νὰ τρέχω εἰς τὸν μπακάλην. Διότι ποτὲ δὲν ἐπλησίαζε τὴν ἀσθενῆ, πρὶν ἢ καταπῇ τοῦλάχιστον πενήντα δράμια ῥαχῆς.

— Εἰμαι γέρος, μωρὴ, ἔλεγε πρὸς τὴν ἀνυπόμονον μητέρα, εἰμαι γέρος, καὶ ἂν δὲν τὸ

τσούξω κομματί, δὲν βλέπουν καλὰ τὰ μάτια μου.

Καὶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐψεύδετο. Διότι ὅσῳ περισσότερον ἔπινε, τόσον εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ποία εἶναι ἡ παχυτέρα τῆς αὐτῆς μας ὄρνιθα, διὰ νὰ τὴν λάβῃ ἀπερχόμενος.

Ἡ μήτηρ μου, ἂν καὶ ἔπαυσε πλέον νὰ μεταχειρίζεται τὰ ἱατρικὰ του, ἐν τούτοις τὸν ἐπλήρωνε τακτικὰ καὶ ἀγογγύστως. Τοῦτο μὲν, διὰ νὰ μὴ τὸν δυσαρρεστήσῃ, τοῦτο δὲ, διότι πολὺ συχνὰ διίσχυριζέτο παρηγορῶν αὐτήν, ὅτι ἡ πορεία τῆς ἀσθενείας εἶνε καλὴ, καὶ ἀκριβῶς τοιαύτη, ὅποιαν ἐδικαιούτο νὰ τὴν περιμένῃ ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τὰς συνταγὰς του.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο δυστυχῶς λίαν ἀληθές. Ἡ κατάστασις τῆς Ἀννίως ἔβαινεν ἀργὰ μὲν καὶ ἀπαρτηρήτως, ἀλλ' ὅλον ἐπὶ τὰ χεῖρω. Καὶ ἡ παράτασις αὐτῇ τῆς ἀορίστου καχεξίας ἔκαμνε τὴν μητέρα μας ἄλλην ἐξ ἄλλης.

Πᾶσα νόσος, ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν, διὰ νὰ θεωρηθῇ ὡς φυσικὸν πάθος, πρέπει, ἡ νὰ υποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἱατρικὰς τοῦ τόπου γνώσεις, ἡ νὰ ἐπιφέρῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν θάνατον. Εὐθύς ὡς παραταθῇ καὶ χρονίσῃ, ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς ἐξωτικόν.

Ὁ ἀσθενὴς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τὸν ποταμὸν, καθ' ἣν στιγμήν αἱ Νηρηίδες ἐτέλουν ἄόρατοι τὰ ὄργια των. Ἐδίασκέλιζε μαῦρον γάτον, ὁ ὅποιος ἦτο κυρίως ὁ ἔξω ἀπὸ ἐδῶ μεταμορφωμένος.

Ἡ μήτηρ μου ἦτο μάλλον εὐλαβὴς παρὰ δεισιδαίμων. Κατ' ἀρχὰς ἀπετροπιάζετο τὰς τοιαύτας διαγνώσεις, καὶ ἤρνεϊτο νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς προτεινομένας γοητείας, φοβούμενη μὴ ἀμαρτήσῃ. Ἄλλως τε ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσεν ἤδη ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ κακοῦ, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετέβαλε γνώμην.

Ἡ κατάστασις τῆς ἀσθενοῦς ἐδεινούτο. Ἡ μητρικὴ στοργὴ ἐνίκησε τὸν φόβον τῆς ἀμαρτίας. Ἡ θρησκεία ἔπρεπε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὴν δεισιδαμονίαν.

Πλησίον εἰς τὸν σταυρὸν, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Ἀννίως, ἐκρέμασεν ἓν *ραμαγ.λι*, μὲ μυστηριώδεις ἀραβικὰς λέξεις.

Τὰ ἁγιάσματα διεδέχθησεν αἱ γοητεῖαι, καὶ μετὰ τὰ εὐχολόγια τῶν ἱερέων ἦλθον τὰ *σαλαβάτια* τῶν μαγισσῶν.

Ἄλλ' ὅλα παρήρχοντο εἰς μάτην.

Τὸ παιδίον ἐχειροτέρειεν ἀδιακόπως, καὶ ἡ μήτηρ μας ἐγίνετο ὅλον ἐν ἀγνώριστος. Ἐνόμιζες, ὅτι ἐλησμονήσεν πῶς εἶχε καὶ ἄλλα τέχνα.

Ποῖος μᾶς ἔτρεφε, ποῖος μᾶς ἔπλυνε, ποῖος μᾶς ἐμβάλλωνεν ἡμᾶς τὰ ἀγόρια, οὔτε ἤθελε καὶ νὰ τὸ γνωρίζῃ.

Μία Σοφηδιώτισσα γραῖα, πρὸ πολλῶν ἡδὴ ἐτῶν παρσιτουσα ἐν τῷ οἴκῳ μας, ἐφρόντιζε περὶ ἡμῶν, ἐφ' ὅσον τῇ τὸ ἐπέτρεπεν ἡ μαθουσάλειος αὐτῆς ἡλικία.

Τὴν μητέρα μας δὲν τὴν ἐβλέπομεν ἐνίοτε ὁλοκλήρους ἡμέρας.

Πότε ἐπήγαινε νὰ δέσῃ μίαν λωρίδα ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς Ἀννίως ἐπὶ θαυματουργοῦ τινος τόπου, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ δεθῇ καὶ τὸ κακὸν μακρὰν τῆς πασχούσης, πότε μετέβαινεν εἰς τὰς πλησιοχώρους ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων κατὰ τύχην ἐτελεῖτο ἡ μνήμη, κομίζουσα λαμπὰ καὶ κίτρινου κηροῦ, χυμένῃν ἰδίῳις αὐτῆς χερσὶ, καὶ ἴσῃν ἀκριβῶς πρὸς τὰς ἀσθενοῦς τὸ ἀνάστημα. Πλὴν ὅλα, ὅλα ταῦτα ἀπέβαινον ἀνωφελῇ. Ἡ ἀσθένεια τῆς πτωχῆς μας ἀδελφῆς ἦτον ἀνίατος.

Ὅταν ἐξηντηλήθησεν πλέον ὅλα τὰ μέσα, καὶ ὅλα τὰ ἱατρικὰ ἐδοκιμάσθησεν, τότε προσήλθομεν εἰς τὸ ἔσχατον καταφύγιον εἰς παρομοίας περιστάσεις.

Ἡ μήτηρ μου ἐσήκωσε τὸ μαραμένον κοράσιον εἰς τὴν ἀγκάλῃν της καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐγὼ καὶ ὁ μεγαλύτερός μου ἀδελφὸς ἐφορτώθημεν τὰ στρώματα καὶ ἤκολουθήσαμεν κατόπιν. Καὶ ἐκεῖ, ἐπὶ τῶν καθύγων καὶ ψυχρῶν πλακῶν, πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας, ἐστρώσαμεν καὶ ἐπλαγιάσαμεν τὸ γλυκύτερον ἀντικείμενον τῶν μεριμνῶν μας, τὴν μίαν καὶ μόνην μας ἀδελφήν!

Ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἔλεγεν ὅτι εἶχεν ἐξωτικόν. Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀμφέβαλλε πλέον περὶ τούτου, καὶ αὐτὴ ἡ πάσχουσα ἤρχισε νὰ τὸ ἐννοῇ.

Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ μείνῃ σαράντα ἡμερονύκτια ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ἁγίου βήματος, ἐνώπιον τῆς Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος, ἐμπειπιστευμένη εἰς μόνον τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτῶν, ἵνα σωθῇ ἀπὸ τὸ σατανικὸν πάθος, τὸ ὁποῖον ἐμφωλεῦσαν ἤλεθε τόσον ἀμειλίκτως τὸ τρυφερόν τῆς ζωῆς αὐτῆς δένδρον.

Σαράντα ἡμερονύκτια. Διότι μέχρι τοσούτου εἰμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ ἡ τρομερὰ ἰσχυρογνωμοσύνη τῶν δαιμονίων εἰς τὸν ἀόρατον πόλεμον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς θείας χάριτος.

Μετὰ τὴν διορίαν ταύτην τὸ κακὸν ἥτταται καὶ ὑποχωρεῖ κατηρσχυμένον. Καὶ δὲν λείπουν διηγήσεις, καθ' ἃς οἱ πάσχοντες αἰσθάνονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ των τοὺς τρομεροὺς σφαδασμοὺς τῆς τελευταίας μάχης, καὶ βλέπουν τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν φεύγοντα ἐν παραδόξῳ σχήματι, πρὸ πάντων, καθ' ἣν στιγμήν διαβαίνουν τὰ Ἅγια, ἡ ἐκφωνεῖται τὸ «Μετὰ φόβου».

Εὐτυχεῖς αὐτοὶ, ἐὰν ἔχωσι τότε ἀρκετὰς δυνάμεις ν' ἀνθέξωσιν εἰς τοὺς κλονισμοὺς τοῦ

ἀγῶνος. Οἱ ἀδύνατοι συντρίβονται ὑπὸ τὸ μέγθος τοῦ ἐν αὐτοῖς τελουμένου θαύματος. Ἀλλὰ δὲν μετανοοῦσι διὰ τοῦτο. Διότι ἂν χάνουν τὴν ζωὴν, τοῦλάχιστον κερδαίνουν τὸ πολυτιμότερον. Σώζουν τὴν ψυχὴν των.

Οὐχ ἦττον τοιαύτη τις ἐνδεχομένη περίπτωσις ἐνέβαλλεν εἰς μεγίστας ἀνησυχίας τὴν μητέρα ἡμῶν, ἥτις, μόλις ἐτοποθετήσαμεν τὴν Ἀννίῳ, καὶ ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ περίφροντις πῶς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν της.

Ἡ ἱερότης τοῦ τόπου, ἡ θέα τῶν εἰκόνων, ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος ἐπέδρασαν, φαίνεται, εὐνοϊκῶς ἐπὶ τοῦ μελαγχολικοῦ της πνεύματος. Διότι, εὐθὺς μετὰ τὰς πρώτας στιγμὰς, ἐζώηρευσε καὶ ἤρχισε νὰ ἀστείζεται μὲ ἡμᾶς.

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλεις νὰ παίζετε μαζί; τὴν ἡρώτησε τρυφερῶς ἡ μήτηρ μου — τὸν Χρηστάκη, ἢ τὸ Γεωργί;

Ἡ ἀσθενὴς ἔρριψε πρὸς τὴν λαλοῦσαν πλάγιον ἀλλ' ἐκφραστικὸν βλέμμα, καὶ, ὡς ἐὰν ἐπέπληττεν αὐτὴν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀδιαφορίαν, τῇ ἀπήντησεν, ἀργὰ καὶ μετρημένα·

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλω; Κανένα δὲν θέλω χωρὶς τὸν ἄλλο. Τὰ θέλω ὅλα τὰ ἀδέρφια μου, ὅσα καὶ ἂν ἔχω.

Ἡ μήτηρ μου συνεστάλη καὶ ἐσιώπησεν.

Μετ' ὀλίγον ἔφερε καὶ τὸν ὀλόμικρον ἀδελφόν μας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν.

Τὸ ἐσπέρας ἀπέπεμψε τοὺς ἄλλους δύο, καὶ ἐκράτησε μόνον ἐμὲ πλησίον της.

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανυκτερεύσεις.

Τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου λύχνων, μόλις ἐξαρκοῦν νὰ φωτίζη αὐτὸ καὶ τὰς πρὸ αὐτοῦ βαθμίδας, καθίστα τὸ περὶ ἡμᾶς σκότος ἔτι ὑποπτότερον καὶ φοβερώτερον, παρὰ ἐὰν ἤμεθα ὅλως διόλου εἰς τὰ σκοτεινά.

Ὅσάκις τὸ φλογίδιον μιᾶς κανδύλας ἔτρεμε, μοὶ ἐφαίνετο, πῶς ὁ Ἅγιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι εἰκόνας ἤρχιζε νὰ ζωντανεύη, καὶ ἐσάλευε, προσπαθῶν ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς σάνιδας, καὶ καταβῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μὲ τὰ φαρδύα καὶ κόκκινά του φορέματα, μὲ τὸν στέφανον περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ μὲ τοὺς ἀτενεῖς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καὶ ἀπαθοῦς προσώπου του.

Ὅσάκις πάλιν ὁ ψυχρὸς ἀνεμος ἐσύριζε διὰ τῶν ὑψηλῶν παραθύρων, σείων θορυβῶδῶς τὰς μικρὰς αὐτῶν ὑέλους, ἐνόμιζον, ὅτι οἱ περὶ τὴν ἐκκλησίαν νεκροὶ ἀνεριχθόντο τοὺς τοίχους καὶ προσεπάθουν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτήν. Καὶ τρέμων ἐκ φόβου, ἔβλεπον ἐνίοτε ἀντικρὺ μου ἓνα σκελετὸν, ὅστις ἤπλωνε νὰ θερμάνῃ τὰς

ἀσάρκους τοῦ χεῖρας ἐπὶ τοῦ μαγκαλλοῦ, τὸ ὁποῖον ἔκαιε πρὸ ἡμῶν.

Καὶ ὅμως δὲν ἐτόλμων νὰ δηλώσω οὐδὲ τὴν παρὰμικροτέραν ἀνησυχίαν. Διότι ἡγάπων τὴν ἀδελφὴν μου, καὶ ἐθεώρουν μεγάλην προτίμησιν νὰ ἦμαι διαρκῶς πλησίον της καὶ πλησίον τῆς μητρός μου, ἥτις χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ ἀπέστελλεν εἰς τὸν οἶκον, εὐθὺς ὡς ἤθελεν ὑποπτευθῇ ὅτι φοβοῦμαι.

Ὑπέφερον λοιπὸν καὶ κατὰ τὰς ἐπομένους νύκτας τὰς φρικιάσεις ἐκείνας μετὰ ἀναγκαστικῆς στωϊκότητος καὶ ἐξετέλουν προθύμως τὰ καθήκοντά μου, προσπαθῶν νὰ καταστῶ ὅσον τὸ δυνατόν ἀρεστότερος.

Ἦναπτον πῦρ, ἔφερον νερὸν καὶ ἐσκούπιζα τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο καθημερινή. Τὰς ἐορτὰς καὶ Κυριακάς, κατὰ τὸν ὄρθρον, ἐχειραγώγουν τὴν ἀδελφὴν μου, νὰ σταθῇ κάτω ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργὸς ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης. Κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἤπλωνα χαμαὶ τὸ χράμι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιπτεν ἡ ἀσθενὴς πρόμυτα, διὰ νὰ περάσουν τὰ Ἅγια ἀπὸ ἐπάνω της. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ἔφερον τὸ προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἰεροῦ θύρας, διὰ νὰ γονατίξῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ποῦ νὰ ξεφορέσῃ ὁ παππᾶς ἐπάνω της καὶ νὰ τῆς σταυρώσῃ τὸ πρόσωπον μὲ τὴν Λόγχην, ψιθυρίζων τὸ «Σταυρωθέντος σου Χριστοῦ, ἀνῆρέθη ἡ τυραννίς, ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ».

Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα μὲ παρηκολούθει ἡ πτωχή μου ἀδελφὴ μὲ τὴν ὠχρὰν καὶ μελαγχολικὴν της ὄψιν, μὲ τὸ ἀργὸν καὶ ἀβέβαιον βῆμά της, ἐλεύουσα τὸν οἶκτον τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ προκαλοῦσα τὰς εὐχὰς αὐτῶν ὑπὲρ ἀναρρώσεώς της· ἀναρρώσεως, ἥτις δυστυχῶς ἤργει νὰ ἐπέλθῃ.

Ἀπ' ἐναντίας, ἡ ὑγρασία, τὸ ψῦχος, τὸ ἀσύνθηες καὶ, μὰ τὸ ναὶ, φρικαλέον τῶν ἐν τῇ ναφ̄ διανυκτερεύσεων δὲν ἤργησαν νὰ ἐπιδράσουν βλαβερῶς ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς, τῆς ὁποίας ἡ κατὰστάσις ἤρχισε νὰ ἐμπνέῃ τώρα τοὺς ἐσχάτους φόβους.

Ἡ μήτηρ μου τὸ ἠνόνησε, καὶ ἤρχισε, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, νὰ δεικνύῃ θλιβεράν ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀσθενής. Δὲν ἤνοιγε τὰ χεῖλη της πρὸς οὐδένα πλέον, εἰ μὴ πρὸς τὴν Ἀννίῳ καὶ πρὸς τοὺς ἀγίους, ὁσάκις ἐπροσνήχeto.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπλησίασα ἀπαρκατήρητος, ἐνῶ ἔκλαιε γονυπετῆς πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος.

— Πάρε μου ὅποιο θέλεις, ἔλεγε, καὶ ἄφησέ μου τὸ κορίτσι. Τὸ βλέπω πῶς εἶνε γιὰ νὰ γένῃ. Ἐνθυμήθηκες τὴν ἀμαρτίαν μου καὶ ἐβάλλθηκες νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί, γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσῃς. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Μετά τινας στιγμὰς βαθείας σιγῆς, καθ' ἣν τὰ δάκρυά της ἤκούοντο στάζοντα ἐπὶ τῶν πλακῶν ἀνεστέναντες ἐκ βάθους καρδίας, ἐδίστασεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἐπρόσθεσεν·

— Σοῦ ἔφερα δύο παιδιὰ μου στὰ πόδια σου . . . χάρισέ μου τὸ κορίτσι!

Ὅταν ἤκουσα τὰς λέξεις ταύτας, παγερὰ φρικίαις διέτρεξε τὰ νεῦρά μου καὶ ἤρχισαν τὰ αὐτιά μου νὰ βοῖζουν. Δὲν ἠδυνήθην ν' ἀκούσω περιπλέον. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν εἶδον, ὅτι ἡ μήτηρ μου, καταβληθεῖσα ὑπὸ φοβερὰς ἀγωνίας, ἐπιπτεν ἀδρανῆς ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἐγὼ ἀντὶ νὰ δράμω πρὸς βοήθειάν της, ἐπωφελήθην τὴν εὐκαιρίαν νὰ φύγω ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τρέχων ὡς ἑξαλλος καὶ ἐκβάλλον κραυγὰς, ὡς ἐὰν ἠπειλεῖ νὰ μὲ συλλάβῃ ὁρατὸς αὐτὸς ὁ Θάνατος.

Οἱ ὁδόντες μου συνεκρούοντο ὑπὸ τοῦ τρόμου, καὶ ἐγὼ ἔτρεχον, καὶ ἀκόμῃ ἔτρεχον. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, εὐρέθην ἑξαφνα μακρὰν, πολλὴ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἐστάθην νὰ πάρω τὴν ἀναπνοήν μου, κ' ἐτόλμησα νὰ γυρίσω νὰ ἰδῶ ὀπίσω μου. Κανεὶς δὲν μ' ἐκυνήγει.

Ἦρχεσα λοιπὸν νὰ συνέρχωμαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ἤρχεσα νὰ συλλογίζομαι.

Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότητας καὶ θωπείας μου. Προσεπάθησα νὰ ἐνθυμηθῶ μήπως τῆς ἔπταισά ποτε, μήπως τὴν ἀδίκησα, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην. Ἀπεναντίας εὕρισκον, ὅτι ἀφ' οὗτου ἐγεννήθη αὐτὴ ἡ ἀδελφὴ μας, ἐγὼ, ὅχι μόνον δὲν ἠγαπήθην, ὅπως θὰ τὸ ἐπεθύμουν, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ παρηγκωνίζομην ὅλον ἐν περισσώτερον. Ἐνθυμήθην τότε, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐνόησα, διατί ὁ πατήρ μου ἐσυνείθιζε νὰ μὲ ὀνομάζῃ τὸ ἀδικημένο του. Καὶ μὲ ἐπῆρε τὸ παράπονον καὶ ἤρχεσα νὰ κλαίω. "Ω! εἶπον, ἡ μητέρα μου δὲν μὲ ἀγαπᾷ καὶ δὲν μὲ θέλει! Ποτὲ, ποτὲ πλέον δὲν πηγαίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Καὶ διηυθύνθην πρὸς τὴν οἰκίαν μας, περὶλυπος καὶ ἀπηλπισμένος.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἤρχεσε νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ μετὰ τῆς ἀσθενοῦς. Ἐπειδὴ ὁ ἱερεὺς, ὅστις, ταραχθεὶς ὑπὸ τῶν κραυγῶν μου, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν εἶδε τὴν ἀσθενῆ, συνεβούλευσε τὴν μητέρα μου νὰ τὴν μετακομίσῃ.

— Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος, θυγατέρα, τῇ εἶπε, καὶ ἡ χάρις του φθάνει εἰς ὅλη τὴν οἰκουμένην. Ἄν εἶναι γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ παιδί σου θὰ τὸ γιάνῃ καὶ στὸ σπῆτι σου.

Δυστυχῆς ἡ μήτηρ ἥτις τὸν ἤκουσε! Διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ τυπικοὶ λόγοι μὲ τοὺς ὁποίους οἱ ἱερεῖς ἀποπέμπουσι συνήθως τοὺς ἐτοιμοθανάτους, διὰ νὰ μὴ ἐκπνεύσουν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ βεβηλωθῇ ἡ ἱερότης τοῦ τόπου.

Ὅταν ἐπανεῖδον τὴν μητέρα μου, ἦτον ὑπὲρ ποτε θλιβερά. Ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ ἰδίως ἐφῆρθη

μὲ πολλὴν γλυκύτητα καὶ προσήνειαν. Μὲ ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην της, μ' ἐθώπευσε καὶ μ' ἐφίλησε τρυφερὰ καὶ ἐπανειλημμένως. Ἐνόμιζες ὅτι προσεπάθει νὰ μ' ἐξιλεώσῃ.

Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν νύκτα ἐκείνην οὔτε νὰ φάγω εἰμπόρεσα, οὔτε νὰ κοιμηθῶ. Ἐκοιτόμην εἰς τὸ στρώμα μὲ καμμουμένους ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἔτεινον τὰ ὦτα προσεκτικὰ πρὸς πᾶσαν κίνησιν τῆς μητρός μου, ἡ ὁποία, ὅπως πάντοτε, ἠγρύπνει παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀσθενοῦς.

Θὰ ἦτον ἴσως μεσάνυχτα ὅταν ἤρχεσε νὰ πηχαινοέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐνόμιζον ὅτι ἔστρωνε νὰ κοιμηθῇ, ἀλλ' ἠπατώμην. Διότι μετ' ὀλίγον ἐκάθισε καὶ ἤρχεσε νὰ μοιρολογῇ χαμηλοφώνως.

Ἦτο τὸ μοιρολόγι τοῦ πατρός μας. Πρὶν ἀσθενήσῃ ἡ Ἀννίῃ, τὸ ἔφαλλε πολὺ συχνὰ, ἀλλ' ἀφ' οὗτου ἀσθένησε, τὸ ἤκουον διὰ πρῶτην φορὰν.

Τὸ μοιρολόγιον τοῦτο ἐσύνθεσεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρός μου, κατὰ παραγγελίαν αὐτῆς, ἡλιοκαῆς ῥακένδυτος Γύφτος, γνωστὸς εἰς τὰ περίχωρά μας διὰ τὴν δεξιότητα εἰς τὸ στιχοργεῖν αὐτοσχεδίως.

Μοὶ φαίνεται, ὅτι βλέπω ἀκόμῃ τὴν μαύρην καὶ λιγδερὰν κόμην, τοὺς μικροὺς καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμούς καὶ τ' ἀνοιχτὰ καὶ τριχωμένα στήθη του.

Ἐκάθητο ἐνδοθεν τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν χαλκῶν ἀγγείων, ὅσα ἐσύναζε διὰ νὰ γανώσῃ. Καὶ, μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, συνώδευε τὸν πένθιμον αὐτοῦ σκοπὸν μὲ τοὺς κλαυθμηροὺς ἤχους τῆς τριχόρδου του λύρας.

Πρὸ αὐτοῦ ἡ μήτηρ μου ὀρθία ἐβάσταζε τὴν Ἀννίῃ εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ ἤκουε προσεκτικῇ καὶ δακρύουσα.

Ἐγὼ τὴν ἐκράτουν σφιγκτὰ ἀπὸ τοῦ φορέματος καὶ ἔκρυπτον τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὰς πτυχὰς αὐτοῦ, διότι ὅσον γλυκεῖς ἦσαν οἱ ἤχοι ἐκεῖνοι, τόσον φοβερὰ μοὶ ἐφαίνετο ἡ μορφή τοῦ ἀγρίου των ψάλτου.

Ὅταν ἡ μήτηρ μου ἔμαθε τὸ θλιβερόν αὐτῆς μάθημα, ἔβυσεν ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς καλύπτρας της καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀθίγγανον δύο ρουμπιέδες. — Τότε εἴχομεν ἀκόμῃ ἀρκετοὺς. — Ἐπειτα παρῆλθεν εἰς αὐτὸν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὅ,τι προσφάγιον εὐρέθη πρόχειρον. Ἐνθὺ δὲ ἐκεῖνος ἔτρωγε κάτω, ἡ μήτηρ μου εἰς τὸ ἀνωγὴ ἐπανελάμβανε τὸ ἐλεγεῖον κατ' ἰδίαν διὰ νὰ τὸ στερεώσῃ εἰς τὴν μνήμην της. Καὶ φαίνεται ὅτι τὸ εὔρε πολλὰ ὥρατον. Διότι καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Καπσίβελος ἀνεχώρει, ἔδραμε κατόπιν του καὶ τῷ ἐχάρισεν ἐν ἀπὸ τὰ σαλιθάρια τοῦ πατρός μου.

— Θεὸς σχωρῶσαι τὸν ἄνδρα σου, νύφη! ἐφώνη-

σεν ἔκθαμβος ὁ ῥαψωδὸς, καὶ φορτωθεὶς τὰ χάλκινά του σκευὴ ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς μας.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐλεγεῖτον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ μήτηρ μου.

Ἐγὼ ἤκουον, καὶ ἄφηνά τὰ δάκρυά μου νὰ ῥέωσι σιγαλὰ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ κινηθῶ. Αἶφνης ἤσθάνθην εὐωδιάν θυμιάματος!

—Ὡ! εἶπον, ἀπέθανε τὸ καϋμένο τὸ Ἀννιώ μας!—Καὶ ἐτινάχθην ἀπὸ τὸ στρῶμά μου.

Τότε εὐρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενὴς ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μὲ μαῦρον ὕφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκευὸς πλήρες ὕδατος καὶ ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμέναι. Ἡ μήτηρ μου γονυπετὴς ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκτιρίνισα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Διότι ὡς μὲ εἶδεν, ἔσπευσε νὰ μὲ καθησυχάσῃ.

—Μὴ φοβεῖσαι, παιδάκι μου, μὲ εἶπε μυστηριωδῶς, εἶναι τὰ φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἐλα, παρακάλεσέ τον καὶ σὺ νὰ ἔλθῃ νὰ γιὰτρέψῃ τὸ Ἀννιώ μας.

Καὶ μὲ ἔβαλε νὰ γονατίσω πλησίον τῆς.

—Ἐλα πατέρα—νὰ μὲ πάρῃς ἐμένα—γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ Ἀννιώ!—ἀνεφώνησα ἐγὼ διακοπτόμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν μου. Καὶ ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παρακονετικὸν βλέμμα, διὰ νὰ τῇ δεῖξω πῶς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς μου. Δὲν ἤσθάνομην ὁ ἀνόητος ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐκορύφωνα τὴν ἀπελπισίαν τῆς! Πιστεύω νὰ μ' ἐσυγχώρησεν. Ἦμην πολὺ μικρὸς τότε, καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὴν καρδίαν τῆς.

Μετά τινες στιγμὰς βαθείας σιγῆς, ἐθυμιάσεν ἐκ νέου τὰ πρὸ ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ ἐπέστησεν ὅλην αὐτῆς τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκευὸς.

Αἶφνης μικρὰ χρυσάλις, πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε μὲ τὰ πτερὰ τῆς, καὶ ἐτάραξεν ἑλαφρῶς τὴν ἐπιφανείαν του.

Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν τῆς, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τὰ Ἁγία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

—Κάμε τὸ σταυρό σου, παιδί μου! ἐψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη καὶ μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσῃ τὰ ὄμματα.

Ἐγὼ ὑπήκουσα μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ μικρὰ ἐκείνη χρυσάλις ἐχάθῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἱλαρὰ καὶ εὐχαριστημένη, καὶ—Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου!—εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τὴν πτῆσιν τοῦ χρυσалиδίου μὲ βλέμματὰ φορητῆς καὶ λατρείας.

Ἐπειτα ἔπιεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἔδωκε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ πῶ.

Τότε μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι καὶ ἄλλοτε μὰς ἐπότιζεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σκεύους, εὐθὺς ὡς ἐξυπνοῦμεν. Καὶ ἐνθυμήθην, ὅτι ὁσάκις ἔκαμνε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ζωηρὰ καὶ περιχαρὴς, ὡς ἐὰν εἶχεν ἀπολαύσει μεγάλην τινὰ πλὴν μυστικὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀφοῦ μ' ἐπότισεν ἐμὲ, ἐπλησίασεν εἰς τὸ στρῶμα τῆς Ἀννιώς μὲ τὸ σκευὸς ἀνὰ χεῖρας.

Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἐκοιμάτο, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὅλως διόλου ἔξυπνος. Τὰ βλέφαρά τῆς ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διὰ μέσου τῶν πυκνῶν καὶ μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνέσῃκωσε τὸ ἰσχνὸν τοῦ κορσίου σῶμα μετὰ προσοχῆς· καὶ ἐνῶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ὑπεστήριζε τὰ νῶτά του, διὰ τῆς ἄλλης προσέφερε τὸ σκευὸς εἰς τὰ μαρμαρένα του χεῖλη.

—Ἐλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιὲ ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ, νὰ γιάνῃς. —Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν καὶ ἐνόησε τὰς λέξεις. Γλυκὺ καὶ συμπαθητικὸν μεῖδιμα διέστειλε τὰ χεῖλη τῆς. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι νὰ τὴν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τὸ ἐκατάπιε καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τὰ χεῖλη τῆς, καὶ ἐπανάπεσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς μητρός μου.

Τὸ καϋμένο μας τὸ Ἀννιώ! ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὰ βάσανά του!

[Ἐπείτα τὸ τέλος].

Γ. Δ. ΒΙΖΗΝΟΣ.

ΑΘΗΝΑΙ

[ὑπὸ Καρόλου δὲ Μου].

Συνέχεια καὶ τέλος· (δὲ σελ. 218.

Δ'.

Κατερχόμενος τῆς Ἀκροπόλεως ματαίως ζητεῖς νὰ συνέλθῃς εἰς σεαυτόν· ἡ ἰσχυρὰ ἐνέργεια τοῦ θεάματος ἐπικρατεῖ σου τοσοῦτον, ὥστε ἐξαφνίζεται μὲν ἡ πραγματικότης, νομίζεις δ' ὅτι ζῆς ἐν τῷ παρελθόντι. Ἐν ὅσῃ δὲ εὐρίσκεσαι ἐν Ἀθήναις παραμένει ἡ τοιαύτη ἐντύπωσις· διατελεῖς δὲ ὑπὸ τὸ κράτος γοήτρου πολιτισμοῦ ἄλλου, καὶ βλέπεις ἀναπαρισταμένους ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῆς φαντασίας τὰς εἰκόνας τῶν σεμνῶν μνημείων, τὰς σκιὰς τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, τὰ γάλακτα τῶν ὀλυμπίων θεῶν. Ἀδύνατον νὰ παρασταθῇ πόσον ἀνυψοῦται καὶ